

Ogólnopolska konferencja starożytnicza „Armia, systemy obronne i ideologiczno-religijne aspekty wojny w Imperium Rzymskim i w Bizancjum”, Lublin, 26–28 V 2014 roku

<http://dx.doi.org/10.12775/KLIO.2014.054>

Badania nad zagadnieniami wojen i wojskowości w starożytności cieszą się wśród badaczy w Polsce dużą popularnością. Wychodząc naprzeciw tym zainteresowaniom, Zakład Historii Starożytnej UMCS, Katedra Historii Bizancjum KUL oraz Katedra Historii Kościoła w Starożytności Chrześcijańskiej KUL zorganizowały w dniach 26–28 maja 2014 roku interdyscyplinarną konferencję w Lublinie pod hasłem: „Armia, systemy obronne i ideologiczno-religijne aspekty wojny w Imperium Rzymskim i w Bizancjum”. Celem konferencji była prezentacja badań nad różnorodnymi aspektami wojen i wojskowości w Cesarstwie Rzymskim i w Bizancjum.

Konferencja zgromadziła blisko pięćdziesięcioro badaczy z większości polskich ośrodków naukowych oraz przedstawicieli uniwersytetów z Ukrainy, reprezentujących różne dyscypliny nauk o starożytności (m.in. archeologów, bizantynistów, historyków starożytnych, historyków sztuki, patrologów). Ze względu na dużą liczbę oraz różnorodność referatów program konferencji obok dwóch sesji plenarnych przewidywał cztery panele tematyczne.

Pierwszą sesję plenarną poświęcono zagadnieniom ideologicznym wojen i wojskowości w Rzymie i Bizancjum. W jej trakcie wygłoszono referaty dotyczące: ideologii wojny i pokoju w Rzymie (Lucyna Kostuch), ideologicznych i religijnych aspektów wojen domowych w Rzymie (Oleh

Petrechko), triumfu i emisji „triumfalnych” monet cesarzy rzymskich (Agata Kluczek), ideologii zwycięstwa w późnym Cesarstwie Rzymskim i Bizancjum (Sławomir Bralewski). Uzupełnieniem tej części konferencji były referaty dotyczące wiedzy Bizantyńczyków o armiach przeciwników: Bułgarii (Mirosław Leszka) oraz Arabów (Teresa Wolińska).

Panel pierwszy obejmował referaty z zakresu archeologii. Dwa referaty zaprezentowane przez badaczki z Ukrainy dotyczyły badań na Krymie (Anastazja Baukova: „Armia rzymska jako czynnik latynizacji starożytnej ludności Krymu” oraz Tatiana Olijnyk: „Tzw. „cytadela rzymska” w systemie fortyfikacji Chersonezu taurydzkiego”). Ostatni referat prezentował wojskową produkcję ceramiki budowlanej na obszarze limesu dolnomezjskiego (Michał Duch).

Panel drugi nosił tytuł: „Siły zbrojne i ich taktyka”. Skupił 15 referatów prezentujących szeroki wachlarz tematyki oraz chronologicznie obejmował okres od I wieku p.n.e. do czasów Bizancjum. Poruszono m.in. problemy uzbrojenia (Piotr Letki: „Hełmy grzebieniowe kawalerii rzymskiej”; Stanisław Ducin: „Machiny miotające”), organizacji armii i floty (Jusytna Dwornik: „*Classes Imperii Romani*. Ewolucja floty imperium rzymskiego” i Michał Faszczka: „Wzrost dyscyplinarnych uprawnień centurionów”), lokacji i wykorzystania poszczególnych legionów w Imperium Rzymskim (referaty: Krzysztofa Królczyka, Mateusza Byry, Macieja Madeja, Bartłomieja Proca, Tomasza Ładonia). Referaty dotyczące Bizancjum obejmowały kwestie: strategii i taktyki (m.in. Kirił Marinow: „Jak walczyć w górach?”; Łukasz Różycki: „Bizantyńska wojna psychologiczna”; Błażej Cecota: „Przyczyny niepowodzeń w walkach z Arabami”) oraz organizacji i działań armii Bizancjum w średniowieczu (referaty: Szymona Wierzbińskiego, Jacka Raszewskiego i Marcina Böhma).

W panelu trzecim omówiono politykę imperialną Rzymu i działalność wybitnych wodzów. Maciej Piegoń przeanalizował strefy wpływów w rzymskim imperializmie doby Republiki. Kolejne referaty dotyczyły wodzów rzymskich. Dwa z nich prezentowały rzymskie wyobrażenia „wodza doskonałego” (Anna Zawadzka: „Kamillus, czyli o ideale wodza rzymskiego”; Adrian Szopa: „Wódz doskonały w świetle późnoantycznych panegiryków łacińskich”), inne omawiały przykłady wybitnych dowódców okresu Cesarstwa (Łukasz Jończyk: „Synowie Liwii. Tyberiusz i Druzus, jako wo-

dzowie wojsk Oktawiana Augusta”; Karol Kłodziński: „Ekwiccy urzędnicy *a rationibus* w okresie pryncypatu. Wybitni dowódcy”.

Panel czwarty stanowił kontynuację tematyki sesji plenarnej: „Religia, propaganda, ideologia”. Ideologiczno-religijne aspekty wojen obejmowały referaty Henryka Kowalskiego: „Wojna domowa w Rzymie jako *bellum impium*” oraz Katarzyny Balbuzy: „Ideologiczno-religijne aspekty wojny w świetle medalionów rzymskich (Cezar–Trajan)”. Kolejne referaty obejmowały kwestie religijne wojen: Izabeli Leraczyk o roli kolegium fecjałów w kształtowaniu rzymskiej polityki zagranicznej, Heleny Karczewskiej o *corona triumphalis* oraz Adama Jarycha o fundacjach *ex manubis* w okresie Republiki. Tomasz Dziurdziuk omówił znaczenie uroczystości kultowych w życiu społecznym armii rzymskiej. Ostatnie dwa referaty (Andrzeja Hołaska i Macieja Marciniaka) związane były z problematyką wczesnego chrześcijaństwa.

Na zakończenie konferencji odbyła się druga sesja plenarna. Zaprezentowano w niej referaty: Norberta Rogosza „Kwestia lojalności w rzymskiej armii w okresie pierwszej wojny domowej (88–82 p.n.e.); Ireneusza Łucia: „Tytus Flawiusz jako pacyfikator Judei” oraz Konstantina i Ganny Kolesnykov: „Cesarski kontyngent wojskowy a załoga Chersonesa taurydzkiego w III–V w.: między źródłami a historiografią”. Ostatnie referaty dotyczyły zagadnień późnego cesarstwa rzymskiego (Marek Wilczyński: „*Exercitus barbarorum* – organizacja i działania wojsk ludów germańskich osiadłych w V i VI wieku w basenie Morza Śródziemnego) oraz ideologii wojen w myśli chrześcijańskiej (Andrzej Uciecha: „Jeśli wojska powstają i zwyciężają, wiedz, że jest to upomnienie Boże. Wojenne sekrety w dyskretniej mowie „O wojnie” Afrahata, perskiego Mędrca”).

W podsumowaniu konferencji podkreślono ważność prowadzonych badań nad ideologią wojen oraz armią rzymską, konieczność konfrontacji różnych dyscyplin „*Altertumswissenschaften*”, umożliwiającą nowe spojrzenie na istniejące źródła oraz prezentację nowych odkryć.

Henryk Kowalski (Lublin)